

S. ISIDORUS Hispalensis (ca 560 † 636)

ETYMOLOGIAE

- 1712 Lib. VII, cap. X, 1. Maria, *illuminatrix*, sive *stella maris*; genuit enim Lumen mundi. Sermone autem syro Maria *Domina* nuncupatur, et pulchre, quia Dominum genuit. PL
82, 289

ALLEGORIAE QUAEDAM SCRIPTURAE SACRAE

- 1713 139. Maria autem Ecclesiam significat, quae cum sit desponsata Christo, virgo nos de Spiritu sancto concepit, virgo etiam parit. PL
83, 117

DE ORTU ET OBITU PATRUM

- 1714 Cap. LXVII, 111. Maria (quae interpretatur Domina, sive illuminatrix), clara stirps David, Virga Iesse, Hortus conclusus, Fons signatus, Mater Domini, Templum Dei, Sacrarium Spiritus sancti, Virgo sancta, Virgo feta, Virgo ante partum, Virgo post partum, salutationem ab angelo accepit, et mysterium conceptionis agnovit: partus qualitatem inquit, et contra legem naturae obsequii fidem non renuit, quam Dominus ipse in cruce positus, per sanguinem Testamenti virgini commendavit discipulo, ut ipsum mater haberet vitae comitem quem filius noverat integritatis esse custodem. PL
83, 148

QUAESTIONES IN VETUS TESTAMENTUM

IN GENESIN

- 1715 Cap. V, 6. [...] Quidam autem, quod dictum est, *inimicitias ponam inter te et mulierem*, de Virgine de qua Dominus natus est, intellexerunt, eo quod illo tempore ex ea Dominus nasciturus, ad inimicum devincendum, et mortem, cuius ille auctor erat, destruendam, promittebatur. PL
83, 221

7. Nam et illud quod subiunctum est: *Ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo eius*, hoc de fructu ventris Mariae, qui est Christus, intelligunt; id est: Tu eum supplantabis, ut moriatur. Ille autem, te victo, resurget, et caput tuum conteret, quod est mors.

IN LEVITICUM

- 1716 Cap. XII, 5. [...] In matre Christus non est pollutus, cum ante saecula nasceretur de patre. PL
83, 330
6. Similiter in patre non est commaculatus, cum in saeculum nasceretur ex matre. Solus enim in saeculo mundus ingressus est, procedens ex utero virginali sine contagione virili.

DE FIDE CATHOLICA

PL
83, 468

Lib. I, cap. X, 1. Hactenus de nomine, et gente, et genere Domini 1717
nostri Iesu Christi Testamenti Veteris fidem perstrinximus: dehinc
generationes eius secundum carnem de Virgine ostendamus. Isaias
enim, sancto Spiritu plenus, futurae incarnationis Filii Dei sic prae-
nuntiat sacramentum, sic enim dicit: *Ed adiecit loqui ad Achaz Domi-
nus, dicens: Pete tibi signum a Domino Deo tuo in profundum inferni,
sive in excelsum supra.*¹ Et subiecit: *Audite itaque, domus David, id
est, genus David.*

2. Nam bene ad domum David loquebatur, id est, ad stirpem
regiam, de qua stirpe descendit Maria, et adiecit: *Propter hoc dabit
Dominus ipse vobis signum: Ecce virgo in utero concipiet, et pariet
filium, et vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum No-
biscum Deus.*² Quia ergo ille, quem in utero Virgo concepit, et pe-
perit, *Nobiscum Deus* vocatur, Deus itaque in utero virginis conceptus
natusque cognoscitur. Erubescant itaque iudaei increduli, et Christi
gratiae sua colla submittant.

3. Ecce enim quem Virgo peperit *nobiscum Deus* appellatur. Quo
loco argumentantur iudaei quod in hebraeo non virginem, sed iuven-
culam ostendat sermo propheticus parituram. Adversus quos re-
spondetur non esse signum, si iuvencula pariat, quod est aetatis.
Sed hoc esse signum ad rei novitatem, si Virgo pariat, quod est inte-
gritatis. Dum enim dicit: *Dominus dabit vobis signum*, insinuat quod-
dam insigne miraculum, virginem videlicet parituram, quod procul
dubio signum non esset, nisi novum existeret. Oportebat enim Chri-
stum propter insigne miraculum secundum carnem nasci de virgine.

PL
83, 469

4. [...] *Et priusquam cognoscat puer vocare patrem aut matrem.* 1718
Quod enim dixit *priusquam cognoscat*, id est, priusquam cognoscere
faciat divinitate Deum habere se patrem, et carnis susceptione vir-
ginem matrem, iuxta illud quod in Genesi scribitur, dicente Domino
ad Abraham: *Nunc cognovi quod timeas Deum,*³ id est, nunc cognoscere
te feci. Absit enim apud Deum esse ignorantiam, ut tunc cognosceret
quod ante nesciret.

5. Quantae autem potestatis existat idem Emmanuel, praedictus
propheta frequenter annuntiat, dicens: *Et erit extensio alarum eius,
implens latitudinem terrae, o Emmanuel;*⁴ quem quia de virgine na-

¹ Isa. VII, 10, 11.² Isa. VII, 14.³ Gen. XXII, 12.⁴ Isa. VIII, 8.

tum credimus, Patrem in Psalmis dicentem audiamus. Nam cum dixisset Propheta de Christo: *Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis,*¹ confestim vox Patris consecuta est, dicentis ad Filium: *Ante luciferum genui te, et quasi de vulva orietur tibi ros adolescentiae tuae. Iuravit Dominus, et non poenitebit eum, tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedec. Dominus a dextris tuis confregit in die irae suae reges.*² Et iterum: *Ubi inhabitet, inquit, gloria in terra nostra, misericordia et veritas occurrerunt sibi, iustitia et pax complexae sunt se. Veritas de terra orta est, et iustitia de coelo prospexit.*³

6. Quae est veritas de terra orta, nisi Christus de femina natus, Filius Dei de carne procedens? Nam caro terra est; quando enim natus est Christus, iustitia de coelo prospexit. Non enim daretur e coelo iustificatio, nisi Christus in carne nasceretur, et ut ostenderet quod ipsa veritas de terra orta homo esset, sequenter adiunxit: *Iustitia ante eum praebit, et ponet in via gressus suos.*⁴ Item idem David: *Terra, inquit, dabit fructum suum.*⁵ Terra, Maria, dedit fructum suum, Christum; sed quis est iste fructus? *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus.*⁶

7. Hunc terrae fructum praedictus Isaias propheta alibi manifestius annuntiat, dicens: *Rorate, coeli, desuper, et nubes pluant iustum; aperiatur terra, et germinet Salvatorem, et iustitia oriatur simul; ego Dominus creavi eum.*⁷ Coeli ipsi qui et nubes, id est, prophetae, per quos Christus adveniens prophetabatur; terra Maria, quae, fide aperta, non corruptione, genuit Salvatorem.

SENTENTIARUM LIBRI TRES

- 1719 Lib. I, cap. XIV, 2. Ex utero Virginis minor dicitur Patre Christo, videlicet iuxta humanam assumptionem, non iuxta divinitatem. PL
83, 565
- 1720 5. Mediator Dei et hominum homo Christus Iesus, quamvis aliud sit ex Patre, aliud ex Virgine; non tamen alius ex Patre, alius ex Virgine; sed ipse aeternus ex Patre, ipse temporalis ex matre; ipse qui * fecit, ipse qui factus est; ipse de Patre sine matre, ipse de PL
83, 565
*566

¹ Ps. CIX, 1.

² Ps. CIX, 3-5.

³ Ps. LXXXIV, 10-12.

⁴ Ps. LXXXIV, 14.

⁵ Ps. LXVI, 7.

⁶ Ps. LXVI, 8.

⁷ Isa. XLV, 8.

● PL 83, 148, 149, 346, 373, 389, 470, 761, 919, 1038.

■ PL 83, 1229, 1240, 1285.

matre sine Patre; ipse conditoris templum, ipse conditor templi; ipse auctor operis, ipse opus auctoris; manens unus de utroque, et in utraque natura, nec naturarum copulatione confusus, nec naturarum distinctione geminatus.

DE ORDINE CREATURARUM¹PL
83, 916

Cap. I, 5. Filius ex tempore carnem suscepit humanam, quae vitio caret; humanitatis naturam habuit, animam prudentem, intellectualem, sapientem, excepta divina natura, habens, ut humanitas integra fieret; quam ideo Filius, qui sine tempore Dei Patris est, assumpsit, ut qui in divinitate erat Dei Filius, in humanitate idem esset hominis Filius. Qua humanitate natus est de Spiritu sancto, et Maria semper Virgine; non quia et Spiritus sancti sicut et Mariae, Filius esse credendus sit, sed quia ex virtute et opere Spiritus sancti conceptus, ex Virgine natus sit.

1721

S. SOPHRONIUS Hierosolymitanus (ca 550 †638)

ORATIONES

PG
87ter,
3201

Oratio I. In Christi Natalitia.² [...] Hinc quidem ex utero virgineo exortus, inde vero ex aditis inferorum antris excitatus.

1722

*3202

* [...] Quamobrem laetae quoque festivaeque voces praesentem hanc solemnitatem illustrant fidelesque duplici nomine ad festum hunc diem celebrandum invitant. Hic virgo, quae eum in lucem edidit, angelum non absque iustissima causa, eiusmodi oratione se compellantem accipit: *Ave, gratia plena, Dominus tecum*;³ quasi dicat maledictio quae Evae iam olim irrogata fuerat, iam tandem per te finem facit.

PG
87ter,
3207

[...] Annon cum Dei Verbum esset, aeternumque ex aeterno Patre ortum haberet, impollutum matris Virginis uterum propter nos inhabitavit, veramque in illa, et ex illa carnem suscepit? Suscepit autem ex ea carnem non prius quidem formatam et existentem, quam indissolubili vinculo illi coniungeretur: sed una cum ipso, et in ipso Verbi complexu, existentium sortitam.

1723

PG
87ter,
3207

[...] Christus namque salutis nostrae causa nobis per omnia assimilatus, et similis expertem conceptionem habuit (viri enim, ut nasceretur, * synergia nulla egebat), et Virginis utero se circumscribi

1724

*3208

¹ Liber certus iuxta Al et Bar III, 171; spurius videtur, hibernicae originis, iuxta B. Bischoff et M. Diaz y Diaz (Clavis 1189).

² Festum tum temporis in Dominicam diem inciderat. Vide alium locum, Sophronio attributum, sub titulo « Incertus Auctor ».

³ Lc. I, 28.